

ЛЕОНИД ПАНАСЕНКО ИТАЛИАНСКИ ПЕЙЗАЖ

Превод от руски: Валерия Полянова, 1988

chitanka.info

Лиза нареди прасковите, извади от чантата шише от пепси-кола, огледа се наоколо и напръска стоката с вода. Върху мъхестите топки заблещукаха едри капки.

— Ранни праскови — прикани тя двете курортистки по шорти, които, изглежда, бяха тръгнали на плаж. — Току-що брани. Росни-росни...

Предлагаше съдържано, без излишен шум, защото отдавна бе забелязала: ако се държиш на положение, значи си добра стопанка, а не бърбрица, която гледа само да се отърве от стоката. Изобщо тези, дето много дрънкат, са вятърничав народ — искат ти седем рубли, но ако им скимне, ще ти отстъпят и за три.

На гърба ѝ легна гореща длан — Лиза трепна и се изправи. Разбира се, това не беше никаква длан. Вече познаваше този поглед. Само че тоя... има такива шантави очи. Сякаш ѝ прогаряха роклята. Струваше ѝ се, че я гали с ръка — лека, пареща, нахална. Ръката помилва гърба, бедрата — Лиза сякаш я поляха с вряла вода. Пак този безсрамник! Как си позволява!

Тя ядосано се обърна. Слабият нисък кавказец тутакси ѝ се поклони. Лицето му грейна, устните му се разтеглиха в усмивка.

— Здравей, сладък кифличка — обади се кавказецът. Лиза му обърна гръб.

„Простак — ядосано си помисли тя. — Не може ли да измисли нещо друго. Заповтарял като папагал: «Кифличка, кифличка...» Да ти приседне дано.“

Нахалният кавказец се появи на пазара преди три дни и веднага ѝ стана антипатичен.

„Какво търси в Крим? — ядосваше се тя. — Има си и море, и клиенти, ама не, тука се довялякъл, кривоносият му дявол... Пък и работата не е в пазара. Да беше свестен, да не ти се свида мястото. Ама много е нахална тази прелетна птица. Като се е лепнал, като се е лепнал и само те съблича с поглед. Брей, че орел — бетер от кокошка!“

Заприиждаха купувачи. Само мери и връщай рестото. Лиза познаваше това време на деня. Курортистите без карти бързат към плажа, запасяват се с плодове. Бързат, миличките, че по-късно от навалищата не могат и до морето да стигнат.

— Ранни праскови, ранни праскови — повтаряше тя. — Отбрани! Росни...

Слънцето се издигна по-високо — зад къщите въздъхна и се събуди морето. Търговията секна така, както бе тръгнала. Лиза си погледна часовника — време е за работа! — прибра в чантата прасковите, които бяха останали — към три килограма, и се забърза по криволичещите улички.

Макар че бързаше, щом влезе в картинната галерия, както винаги си придаде важност. В залите все още нямаше никого — излъскани подове, хладина. Работното ѝ място, един старинен стол, се намираше в кътчето между залите — за да се виждат и двете. Впрочем картините са граждански, пък и навсякъде има сигнализация — защо да ги пази?

Лиза седна, въздъхна с облекчение. Няма защо да ги пази, но Адамич, техният директор, мрази нехайството. Затова беше и бързането — а сега ѝ се разтупа сърцето. Както обикновено плъзна поглед из залите, спря го върху трите етюда, окачени между прозорците на отсрещната стена. Средният — беше запомнила това — се наричаше „Италиански пейзаж“ и на него бе нарисуван гондолиер, който по нещо приличаше на кавказеца. И той беше мургав и слаб, но си личеше, че не е нахален, а е весел и млад: усмихнат, управлява с веслото леката гондола и тихичко си пее.

Още нямаше посетители.

Лиза извади вестник, огледа се, поразкопча блузката си и започна да си вее, за да се разхлади.

И изведнъж нещо се случи. Стори ѝ се, че съненият въздух в галерията трепна, от реката лъхна влага, веслото плесна и замря, а гондолиерът внезапно се приближи до Лиза, придоби обикновен човешки ръст и стана някак ужасяващо веществен. Лиза, премаляла, забеляза дори, че младежът има светла бенка на бузата, грижливо подстригани мустаци над добре очертаните устни и смеещи се очи. В този миг я видя и той и безкрайно се учуди.

— О, Мадона! — възкликна италианецът и пристъпи към Лиза. Лодката се люшна и младежът насмалко не цамбурна във водата.

Лиза припряно загърна блузката си. Страните ѝ пламнаха.

— Сеньора — гондолиерът изговаряше чуждестранни думи, но тя по някакъв начин ги разбираше. — О, забелязахте ме най-подир! Любувам ви се дълги три години... Сковал е погледът ви моите ръце и лодката от мястото си не помръдва. Не мога да отплавам, без да чуя думица поне. Изгарям от неземна страст.

— Омъжена съм — уплашено прошепна Лиза.

— Не-не — прекъсна я гондолиерът. — Вий сте светица и майсторът велик е гледал вас, за да рисува на Мадоната божествения лик. Вий ходите като готвачка на пазара, наместо да изслушвате молитви. Защото красотата винаги посредник е на бога. Мъжът ви жалък недостоеен е за вас.

— Но Коленка е добър — плахо възрази тя. — Не пие, не бие, грижи се за сина си... Още година-две — и ще си купим жигули...

Лодката пак се люшна — плисна вълна.

— Сеньора, мила, чуйте думите на Джино. Най-после събудете се.

— Но аз не спя.

— Не спи умът ви, но сърцето спи, умът ви тялото заставя да се движи, да работи, да бъде от машината живот частица малка — вий сте само механизъм. Омъжена макар, не сте обичали вий досега! Признайте, че съм прав!

— Нима съм болна аз? — Лиза стана, докосна с длан челото си. — Такива работи ми се привиждат, че срам ме е да споделя дори с приятелката моя най-добра. Дали не полудявам?

— О, не — пламенно прошепна Джино. — Мой светъл лъч сте вий и мъка на душата ми. От три години ви боготворя. Накрая църквата ще ме накаже, че повече пред земно същество се аз прекланям, отколкото пред всичките светии. Грехът ми е голям, но за душата е тъй сладък. И този грях сте вий, ала и моето спасение!

Хлопна се входната врата.

Разлюляното пространство, съединило за няколко минути картинната галерия и непознатото кътче на Италия, моментално се сви до големината на етюда, вълшебната светлина, която струеше над вълните, помръкна и само сърцето на Лиза биеше тъй силно, сякаш заглушаваше и стъпките на Адамич.

— Здравей, Андреевна — поздрави я директорът.

Лиза мълчаливо кимна. Беше си изгубила гласа. От страх или от лошо предчувствие — тези дяволски съблазни не са на добро. Кавказецът е виновен — разчопли й душевните рани. Кой какво го засяга животът й? Не живее по-зле от другите. И този... Джино. Какво пък е това име? И говори странно: „Омъжена макар, не сте обичали вий досега“...

„Какви ги мисля, божичко? — уплаши се Лиза. — Какви думи, какъв Джино? То нищо не е имало. Задрямала съм и сигурно съм сънувала.“

Огледа се и се приближи до картината. Внимателно докосна грапавото платно и тутакси отдръпна ръка. Ами ако види директорът? Гондолиерът на платното се усмихваше и Лиза се опита да си спомни — дали се е усмихвал преди?

През целия ден, кой знае защо, всичко я дразнеше. Глупавите курортисти, на които им беше все едно къде ще си прекарат време го — в картинна галерия или в сладкарница, замаяните от жегата чужденци докараха ги е три автобуса, случайните въпроси и погледи. Искаше ѝ се да им докаже нещо, по какво, и тя не знаеше. Какво да доказва на чужди хора? И защо?

Вкъщи нахрани Генка, прелисти тетрадката му: расте тройкаджия, дай му само да тича с децата по улиците, затова се) а има да учи и през лятото и неочаквано за себе си разреши двуседмичния конфликт със сина:

— Добре, заминавай. Обаче да не си мръднал от баба си, разбра ли?!

Генка цъфна от радост: утре заминава за Симферопол. Там ще купи триоди за усилвателя, ще играе футбол и най-важното — баба му с обещава нещо. Някъде в гардероба го чака розовият му блян истински дънки, запазена марка...

— Няма да досаждаш на баща си прекъсна тези мечти майка му. Заминаваш с автобуса. Изчезвай още с първия рейс.

Вечерта Николай докара от съседния совхоз две кофи праскови. Понаписки си лицето и с великодушен жест посочи стоката:

— Имаш поздрав от Кузмич, майко. Щетите са точно шест и трийсет. Този мошеник не признава друго освен „Пшенична“...

Мъжът ѝ замина с таксито за гаража, а Лиза пусна телевизора и пак се вцепени, обзета от странните си мисли. Но не я оставиха да си поседи на тъмно. Дойде една от четирите квартирантки — Тамила или Олга, вечно ги бъркаше — и помоли за тиган, после в санаториума до тях пуснаха музика и стана невъзможно да се мисли за каквото и да било.

Разсеяно изслуша Николай. Щом се прибра, той започна да се вайка: само единайсет рубли бакшиш, а бил обикалял града като луд.

Уведоми го за Генка — нека баба му се порадва, сигурно се е уморила да чака. После гледаха програма „Време“, Николай ги свикна. Наистина е удобно няма нужда да се абонираш за вестници, ще ти разкажат и ще ти покажат всички козини.

Легнаха си рано, в девет и половина.

Зад отворения прозорец тихо шумяха дърветата. В санаториума вече бе започнал вторият тур на танците. Лиза знаеше, че масовикът има само две касети и вечер му се налага да ги върти горе-долу по шест пъти. Но ето че Лешченко запя любимата ѝ песен:

*Улице моя разлистена,
да бяхме ний малко по-искрени...*

Лиза стана, наметна пенъора си и излезе в градината. Нощта донесе прохлада. „Да бях изтичала до морето“ — помисли си Лиза, взирайки се през клоните в светлинките на дансинга. Помисли го между другото, сънливо, защото знаеше никъде няма да изтича. Хем е късно, хем с някак неудобно — вече не е момиче, има син седмокласник...

Зад дъсчената ограда в дъното на градината се чу тих женски смях. Мярна се бялото петно на риза.

„Целуват се — помисли си без никаква горчилка. — Виж, това е реално. А ти си измислила някакъв Джино и се прехласваш... По-добре си завъди любовник. Нали и Софа ти го казва: «Пращиш от енергия, а енергията трябва да се изразходва, пък твоят Николай само таксиметъра си гледа...» Лесно ѝ е да приказва така — Софа вече е изразходвала всичко, което е могла. Сега е сама като кукувица...“

Лиза се прибра и си легна. Леглото се люшна... като лодка, над Лиза се наведе мургаво лице и тутакси изчезна, защото лодката изведнъж заплава, заплава...

Тя спря пред входа на галерията, за да си поеме дъх.

„Дали да не помоля за отпуск? — тъжно си помисли Лиза. — Сигурно съм преуморена — кажи-речи, четири години не съм почивала като хората. Ту строихме къщата, ту Генка боледуваше...

Ама какво ми става? Да те е срам и на лекар да отидеш. И на какъв лекар: невролог или не дай си боже психиатър?“

Дяволската магия я държеше вече втора седмица.

Първите страхове като че ли отзвучаха. Лиза се примири с Джино като с някаква нова — странна и тревожеща душата, частица от живота ѝ. Когато в минутите на затишие гондолиерът „оживяваше“, тя гледаше да не се вслушва в приказките му, да не се замисля — дали това, което се случва, е наяве, или е само сън. Този полусън-полуреалност дори започна да ѝ харесва, както и самият юноша, пламенните му погледи и думи.

Днес Лиза дотича на работа по-рано — с цял половин час. Някъде из залите тракаше с кофата чистачката леля Паша. Лиза си събу сандалите, за да не привлече вниманието ѝ, на пръсти се промъкна в своето кътче.

Слънчевата мараня, която струеше от прозорците, както винаги затрептя. Стената и столът изчезнаха — реката заля двете зали. До Лиза се поклащаше лодката на Джино.

Щом я видя, младежът скочи от зеблото, с което бе покрито дъното на гондолата.

— Любима, тук ли сте?! Тъй рано? Вие? Каква утеха за мен, безумеца. Днес ветровете зли поискаха гондолата да отнесат и да разрушат съюза ни. Нощес не мигнах. Веслото жареше ръцете мои, но идването ваше раните ми изцери и жаждата ми утоли.

— Какъв съюз? — учуди се Лиза. — Нищо не съм ви обещавала.

— Ето неговия знак!

Гондолиерът ѝ хвърли роза — едра, тежка роза с капчици роса по листенцата.

— Оставете ме — прошепна Лиза. — Наистина аз жалка съм търговка. И влюбен сте в подобие то мое. Или във бляна свой. А може би и в отражение.

— Недейте, моля ви, сеньора. Най-земна сте от всичките богини, които властвуват над този свят. Слепецът тъй за светлината не копнее, както аз жадувам своята Мадона да прегърна. Елате в лодката ми!

Той подаде ръка на Лиза, докосна пръстите ѝ.

И в този миг в техния свят нахлу шляпането на нечий крак.

— Що си тук, Андреевна? — прозвуча гласът на леля Паша.

— Днес. Ще те чакам... — прошепна Джино.

Светът на реката се свиваше, помръкваше, за да се върне на платното.

— Но кога? — възкликна Лиза.

— Точно в осем.

Леля Паша подозрително огледа ъгъла, дори надникна под стола:

— Що си приказваш сама, моме? Или съм толкова одъртяла, че ми се счува? Я тлей, ама ги си като невяста — розичка, румени бузи. Ох, моме, внимавай.

Вечерта се случи задушна. Квартирантките пак пържеха нещо в лятната кухня. Лешченко съвсем ни в клин, ни в ръкав за кой ли път уверяваше цялата махала:

„Един без друг не можем да живеем!“

Пресъхваше ѝ гърлото. Лиза на няколко пъти го накваси с изстудена вода. Без полза. Сигурно от горещината ѝ се виеше свят, слепоочията ѝ туптяха.

Най-после си дойде Николай. Дълго се плиска на чешмата в двора, тухка се, че все не може да направи душа. След това влезе в стаята и се учуди:

— Защо стоиш на тъмно? Лиза премълча.

— Пък аз днес на два пъти прескачах до Керч — доволно заяви Николай. — Карах един полковник със семейството му и още някакви артисти. Уж щели да пеят там. Накратко, изкарахме три десетачки.

Докато говореше, Николай надникна в кухнята и още повече се учуди.

— Да не стачкуваш, майко? Гладен съм като вълк. Хапнах две пирожки на гарата и това ми е за цял ден.

Лекичко потупа жена си по тила.

— Да не си болна? Или си пийнала някъде?

Лиза се оживи.

— У Софа... — тя се запъна, защото не беше свикнала да лъже. — Имаше рожден ден. Поседяхме след работа.

— Виж, това са вече втели-некипели — намръщи се Николай. — Все пак съм шофьор, майко. Подушвам алкохола по-добре от автоинспекторите. Сигурно на пазара са те преметнали с някоя рубла.

Лиза стана, извади парите от чантата.

— Зависи — с усмивка каза тя. — Продадох всичко за дваайсет минути. По три рубли.

— Ти си мръднала...

— Така е — с лекота се съгласи Лиза.

Мъжът ѝ сърдито говореше нещо, тя кимаше, но не го слушаше. После от потока думи изведнъж изплува думата „бързала“. Лиза кипна:

— Бързах. Бързах за среща.

— Какво се правиш на глупачка?! — кресна Николай.

Лиза пак се усмихна, погледна часовника си.

— Коля — попита тя, — приличам ли ти на мадона?

— Приличаш ми на крава! — злобно отговори мъжът ѝ.

Тя мълчаливо му хвърли в лицето смачканите банкноти от пет, три и една рубли, взе си чантата и започна да слага вътре рокли, бельо. За всеки случай си взе и жилетка.

— Какво ти става, Лиза? — Николай бе спрял да ругае. Гледаше все по-учудено. — Закъде се стягаш? Ти цялата гориш. Да викна ли бърза помощ?

— Горя, защото крадена съм аз — напевно рече Лиза. — Той обеща ми днес да ме открадне. Отплаваме, щом осем удара часовникът брои. Отивам си.

— Опомни се, Лиза! — Николай я сграбчи за ръцете, погледна я в лицето. — Какво ти е?! Какви са тези стихове... Какви ги бръщолевиш?

Тя рязко се дръпна.

Пусни ме, ти си ми омразен. Аз бързам. От чакане се Джино умори.

Николай събори жена си на пода и като почти не си даваше сметка какво върши, започна да връзва ръцете ѝ с каиша си.

— Успокой се, Лизонка, успокой се — говореше ѝ той. — Веднага ще изтичам... Сега ще доведе доктори, ще ти бият инжекция... Всичко ще бъде добре, Лизонка. Те ще те излекуват, ще те излекуват...

Върза и краката ѝ. Докато стягаше възела, бърбореше, заеквайки от ужас, от това, че не разбира брътвежите на жена си:

— Ще те излекуват, ще те излекуват... Полежи малко, Лизонка. Защо се дърпаш?! Аз само ще телефонирам... ще изтичам...

Николай хукна навън.

— Реших се, затова съм аз свободна — извика подире му Лиза, която се опитваше да развърже каиша със зъби. — И да ме спирате, и да ме мъчите, помнете — сега аз мога да политна. Направих крачката, която дели досадното „аз искам“ от звънкото „аз мога“.

Тя заплака — на глас, мъчително, скимтейки като ранено животинче.

— Реших се аз — шепнеше през сълзи Лиза. — Всички знайте: реших се!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.